

LUCINDA RILEY I HARRY WHITTAKER

—

ATLAS

Pa Saltova priča

NAKLADNIK

Egmont d.o.o.
Višnjevac 3, Zagreb

ZA NAKLADNIKA

Bruno Barbić

UREDNIKA

Sanja Gojanović

LEKTORICA

Mirjana Paić-Jurinić

KOREKTORICA

Paula Lesički

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Blid

DIZAJN KORICA

Studio 2M d.o.o.

TISAK

Grafički Zavod Hrvatske d.o.o.
Zagreb, svibanj, 2023.

NASLOV IZVORNICA

ATLAS – The Story of Pa Salt

Copyright © Lucinda Riley & Harry Whittaker 2023
© za hrvatsko izdanje Egmont d.o.o., 2023.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige
ne smije biti objavljen ili pretisnut bez prethodne
suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

ISBN: 978-953-13-2571-4

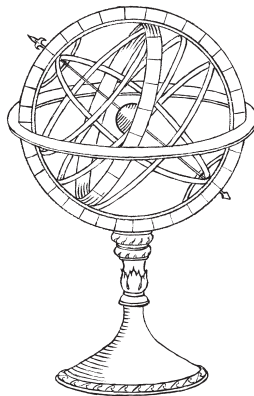
CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001168496.

Lucinda Riley
i
Harry Whittaker

—
Atlas

Pa Saltova priča

Prevela s engleskoga
Jelena Pataki Šumiga

—PULS

*Lucinda posvećuje ovaj roman svojim čitateljima
diljem svijeta.*

*A ja ga posvećujem svojoj majci Lucindi,
koja me nadahnula u svakom smislu.
H. W.*

Predgovor

DRAGI ČITATELJI,

dopustite da vam se predstavim. Ja sam Harry i najstariji sam sin Lucinde Riley. Premda u to sumnjam, moguće je da ste se iznenadili kada ste na koricama ovoga dugoočekivanog romana ugledali dva imena.

Netom prije objave *Tajanstvoene sestre* 2021. godine Lucinda je najavila da će serijal dobiti neočekivan, osmi i posljednji nastavak *Sedam sestara* u kojem će ispričati priču zagonetnoga Pa Salta. U autorskoj bilješci na kraju sedme knjige napisala je: »Nosim tu priču u svojoj glavi već osam godina i jedva čekam konačno je prenijeti na papir.«

Nažalost, u lipnju 2021. godine mama je preminula od raka jednjaka dijagnosticiranoga četiri godine prije. Vjerojatno mislite kako nije stigla ništa zapisati; međutim, sudbina ponekad ima tajne planove. Mama je 2016. godine posjetila jednu holivudsku producencku kuću zainteresiranu za otkup prava na *Sedam sestara*. S obzirom na to, producencki je tim silno zanimala njezina vizija raspleta serijala — i to četiri knjige prije kraja.

Zbog toga je svoje razbacane misli mama morala skupiti u jedan dokument. Za potencijalne je producente ispisala trideset stranica dijaloga, i to onoga koji se vodi na samome vrhuncu završnice serijala. Naravno da vas ne moram uvjeravati u to da su te stranice bile očekivano veličanstvene, prepune drame, napetosti... i golemih iznenađenja.

Osim toga, obožavatelji znaju da se Pa Salt pojavljuje u svakoj dosadašnjoj knjizi serijala. Mama je tijekom pisanja razradila

vremensku kartu njegovih kretanja kroz desetljeća, s detaljnim opisima gdje se i kada točno pojavljuje. Na taj je način Lucinda na papir stavila i više nego što je samoj sebi priznavala.

Godine 2018. mama i ja započeli smo dječji serijal *Guardian Angels (Anđeli čuvari)* i zajedno napisali četiri knjige. U to me vrijeme zamolila da završim serijal *Sedam sestara* u slučaju da se dogodi ono najgore. Naši će razgovori zauvijek ostati privatni, ali želio bih naglasiti da sam bio rezerva u slučaju nezamislivoga. I nezamislivo je postalo stvarnost. Mislim da mama nikada zapravo nije mislila da će umrijeti, a nisam ni ja. Nekoliko je puta pobijedila zakone prirode i znanosti i digla se iz mrtvih kada to nitko nije očekivao. No ipak, mama je oduvijek bila pomalo čarobna.

Nakon što je umrla, uopće nije bilo upitno hoću li održati riječ. Često me pitaju jesam li zbog toga osjećao pritisak s obzirom na to da se u *Atlasu* trebaju razotkriti tajne o kojima čitatelji nagađaju gotovo cijelo desetljeće. Međutim, oduvijek sam na to gledao kao na počast. Učinio sam to za svoju najbolju prijateljicu i uzor. Zbog toga nisam osjećao nikakav pritisak i činio sam to iz ljubavi. Pretpostavljam da će se neki čitatelji opsesivno pitati koje je dijelove radnje smislila mama, a koje ja, ali mislim da to i nije važno. Jednostavno rečeno, priča je priča. I siguran sam da će vas ova priča na kraju emocionalno zadovoljiti. Mama se pobrinula za to.

Naravno, Lucindino je najveće postignuće to da nitko nije sasvim prepoznao tajnu pokretačku silu cijeloga serijala — a postoji na tisuće teorija. *Atlas* će se isplatiti svima onima koji ove romane obožavaju od samog početka. A tu je i nova priča (iako je ona oduvijek prisutna, skrivena među prvih četiri i pol tisuće stranica). Ja sam samo, takoreći, uklonio zastor...

Rad na romanu *Atlas: Pa Saltova priča* bio mi je životni izazov i povlastica. To je Lucindin oproštajni dar i jedva čekam podijeliti ga s vama.

Harry Whittaker, 2023.

*Moj Horacije, ima više stvari
na zemlji i na nebesima no što se
i sanja u vašoj filozofiji.¹*

William Shakespeare

¹ Iz petoga prizora prvoga čina *Hamleta* u prijevodu Milana Bogdanovića (Mozaik knjiga, 2002.). (Op. prev.)

Likovi

ATLANTIDA

Pa Salt — *posvojitelj sedam sestara (preminuo)*

Marina (Ma) — *skrbnica sestara*

Claudia — *domaćica u Atlantidi*

Georg Hoffman — *Pa Saltov odvojetnik*

Christian, Hans — *skiperi*

SESTRE D'APLIÈSE

Maja

Ally (Alkiona)

Star (Steropa)

CeCe (Kelena)

Tiggy (Tajgeta)

Elektra

Meropa (sestra koja nedostaje)

Prolog

Tobolsk, Sibir, 1925.

KADA JE OŠTRI VJETAR uskovitlao snijeg pred njima, dva dječaka čvršće su stegnula svoje izlizane krznene kapute oko ušiju.

»Dođil!« viknuo je stariji. Premda je netom navršio jedanaest, glas mu je već bio grub, promukao. »Dosta je bilo. Idemo kući.«

Mlađi dječarac — jedva sedmogodišnjak — uzeo je naramak drva koja su dotad skupljali i potrčao za starijim, koji se već odlučno udaljjavao.

Na pola puta kući dječaci su začuli tugaljiv zov što je dopirao između stabala. Stariji je smjesta zastao.

»Čuješ li to?« upitao je.

»Da«, odvratio je mlađi. Ruke su ga boljale od tereta i tresao se od hladnoće, makar je netom prestao hodati. »Možemo li kući, molim te? Umoran sam.«

»Ne cvili«, obrecnuo se stariji. »Idem vidjeti što je to.« Zaputio se prema podnožju obližnje breze i kleknuo. Mlađi je nerado pošao za njim.

Ugledali su majušna vrapca, veličine rublje, kako se bespomoćno koprcu na tvrdom tlu.

»Ispao je iz gnijezda«, rekao je stariji dječak i uzdahnuo. »Ili je možda... čuj!« Dvojac se umirio usred snijega i naposljetku su nad sobom začuli prodorno ptičje glasanje. »Aha! To je kukavica.«

»Ptica iz sata?«

»Da. One su zle. Kukavica polaže svoja jaja u gnijezda drugih ptica, a kad joj se mlado izlegne, ostale mlade izgura.« Frkne. »Otud on ovdje.«

»Joj, ne.« Manji se dječak sagnuo i prstom nježno pogladio ptića po glavi. »Sve je u redu, mali prijatelju, mi smo tu.« Pogleda dječaka pokraj sebe. »A da se popnemo na drvo i vratimo ga?« Pogledom je potražio gnijezdo među granama. »Sigurno je jako visoko.« Odjednom se sa šumskoga tla začulo mučno krckanje. Spustio je pogled i vidio da je stariji dječak čizmom zgnječio ptića.

»Što si to učinio?« zgroženo je viknuo mlađi dječak.

»Majka ga ne bi prihvatila. Najbolje mu je odmah skratiti muke.«

»Ali... to ne možeš znati.« Suze su ga zapekle u smeđim očima. »Mogli smo ga pokušati spasiti.«

Stariji u dvojcu podigne ruku kako bi spriječio pobunu. »Nema smisla pokušavati kad je nešto unaprijed osuđeno na propast. Tako samo gubiš vrijeme.« I pođe dalje nizbrdo. »Dođi! Idemo kući!«

Mlađi se dječak sagne i pogleda mrtvoga ptića. »Oprosti mojem bratu«, protisne kroz suze. »On je jako nesretan. Nije to učinio iz zlobe.«

Atlasov dnevnik

1928. — 1929.

1.

Boulogne-Billancourt, Pariz, Francuska

OD MONSIEURA I MADAME LANDOWSKI dobio sam na dar dnevnik. Kažu da bi — zato što ne govorim, a znaju da znam pisati — bilo dobro da pokušam bilježiti svoje misli. U početku su mislili da sam samo glup, da me pamet napustila, a na više načina i jest. Točnije, možda sam je samo potrošio, s obzirom na to da sam toliko dugo preživljavao zahvaljujući isključivo njoj. Umorna je, kao i ja.

Očito znaju da nisam potpuno ishlapio kad od mene traže da pišem. Za početak, jako su se trudili kako bi me naveli da zapišem svoje ime, dob i odakle dolazim, ali ja sam odavno naučio da stavljanje takvih stvari na papir može izazvati nevolju, a nevolja je nešto s čime se nikada više ne želim susresti. I zato sam sjedio za stolom u kuhinji i zapisao pjesmu koju me tata naučio. Naravno, odabrao sam onu kojom im neću odati odakle sam stigao prije nego što su me pronašli u živici u svojem vrtu. Nije to bila moja najdraža pjesma, ali sam smatrao da riječi dobro opisuju kako se osjećam i da će tim dobrim ljudima, koje je sudbina postavila na moj put dok sam bio na rubu smrti, pokazati kako znam komunicirati. I zato sam zapisao:

*Noćas gledah
Mjesec i Plejade
kako zalaze*

Ponoć je, ide vrijeme;
ja u postelji
samujem.²

Zapisao sam tu pjesmu na francuskom, engleskom i njemačkom jeziku, iako se ni jednim od njih nisam služio kada sam tek naučio govoriti (a što *mogu*, naravno; samo znam da je, baš kao riječi na papiru, svaku izgovorenu riječ — osobito nepromišljenu — moguće iskoristiti protiv nekoga, pa zato odbijam govoriti). Priznajem da me razveselilo iznenađenje na licu *madame* Landowski nakon što je pročitala što sam napisao, iako joj to nije pomoglo shvatiti tko sam ni čiji sam. Za razliku od nje, služavka Elsa je, dok me otresito posluživala zdjelicom hrane, pogledom govorila da me treba što prije poslati tamo odakle sam i došao.

Nije mi problem šutjeti. Prošlo je više od godine dana otkako sam napustio jedini dom koji sam poznao otkad znam za sebe. Otad se glasom služim samo kada moram.

S mjesta na kojem ovo pišem, vidim kroz malen krovni prozor. Prije sam vidio mlađe članove obitelji Landowski kako prilaze stazom prema kući. Vraćali su se iz škole i izgledali su vrlo otmjeno u svojim odorama — Françoise u bijelim rukavicama i s ravnim slamnatim šeširićem, a njezina braća u bijelim košuljama s prslucima. Iako sam često čuo *monsieura* Landowskog kako se žali da nemaju novca, ta velika kuća, uređeni vrt i lijepe haljine kakve žene u kući nose, govore mi da je sigurno vrlo bogat.

Osim toga, trenutačno žvačem olovku kojom pišem, iako me tata od te navike pokušavao odučiti tako što je vrhove umakao u kojekakve gadarije. Jednom mi je prilikom rekao da je okus na vrhu olovke vrlo sladak, ali otrovan i da ću, budem li je samo i približio ustima, umrijeti. A opet, dok sam razmišljao o prijevodu koji mi je zadao, olovka mi se nekako našla u ustima. Čim me vidio, viknuo je pa me za šiju izvukao u dvorište i naterao mi snijega u usta, koji sam onda morao ispljunuti. Nisam

² Slobodan prijevod Sapfine pjesme *O samoći* jer su u službenim verzijama »Plejade« prevođene kao »Vlašići«. (Op. prev.)

umro, ali sam se nakon toga često pitao je li to bila samo neslana šala da me šokira dovoljno da se okanim žvakanja olovaka ili su mi snijeg i pljuvanje stvarno spasili život.

Iako se jako trudim sjećati oca, prošlo je mnogo godina otkad sam ga posljednji put vidio i polako mi blijedi iz sjećanja...

Možda je tako najbolje. Da, sigurno je najbolje da zaboravim sve što je bilo prije. Ako me ikada budu mučili, tako im neću imati što reći. A ako *monsieur* ili *madame* Landowski misle da ću zapisati neke stvari u dnevnik koji su mi tako ljubazno poklonili i pouzdati se u maleni lokot s ključićem koji čuvam u kožnatoj torbici, grdno se varaju.

»Dnevnik je mjesto na koje možeš zapisati sve što osjećaš ili misliš«, strpljivo mi je objasnila *madame* Landowski. »To je i privatno mjesto, samo za tvoje oči. Obećavam da ga nećemo dirati.«

Zaklimao sam glavom i nasmiješio joj se očima u znak zahvalnosti, a zatim šmugnuo gore u svoju sobu u potkrovlju. Iz iskustva znam da ni lokoti ni obećanja nisu neka pretjerana zaštita.

Kunem ti se životom tvoje voljene majke da ću se vratiti po tebe... Moli se za mene, čekaj me.

Odmahnem glavom i pokušavam otjerati uspomenu na posljednje riječi koje mi je tata rekao. Međutim, iako se neke druge, koje bih volio pamtiti, rasprše poput vlati maslačka čim ih pokušam uhvatiti, ta se rečenica učahurila u mojoj glavi i ne mrda.

Ipak, dnevnik je uvezan kožom i pun vrlo tankih listova. Sigurno je Landowskijeve stajao najmanje jedan franak (tako ovdje zovu novac) i namijenili su ga, mislim, tome da mi pomognu, stoga ću se služiti njime. Uostalom, iako sam naučio da ne smijem govoriti, često sam se na svojem dugom putovanju pitao jesam li možda zaboravio pisati. Budući da nisam imao ni papir ni olovku, jedan od načina na koje sam preživio one ledene zimske noći bilo je recitiranje odlomaka poezije u glavi i zamišljanje da ih ispisujem na nevidljivom platnu.

Jako mi se sviđa taj izraz — nevidljivo platno — tata ga je nazivao prozorom u našu maštu i često sam, kada nisam recitirao poeziju, zalazio u to prostranstvo za koje je govorio da nema granica. Veliko je onoliko kolikim ga možete zamisliti. Ljudi ograničena uma, dodao bi, uglavnom imaju skućenu maštu.

Iako su se ljubazni *monsieur* i *madame* Landowski pokazali kao moji ljudski spasitelji i brinuli se za moje tjelesne potrebe, i dalje sam imao potrebu povući se u sebe, čvrsto žmiriti i razmišljati o stvarima iz prošlosti koje nikako ne smijem zapisati, zato što znam da nikada više ne smijem vjerovati nijednom drugom ljudskom biću.

I zato će, pomislio sam, budu li Landowskijevi ovo ikada čitali — a bio sam siguran da će pokušati, barem samo iz znatiželje — dobiti dnevnik koji započinje tek na dan kada sam se već oprostio sa životom.

Ustvari, možda i nisam; bio sam toliko iscrpljen od vrućice i gladi da sam to možda sanjao — ali u svakom slučaju, toga sam dana ugledao najljepše žensko lice koje sam u životu vidio.

Dok sam pisao vrlo kratak odlomak isključivo o tome kako me prelijepa dama uzela u naručje, utješno mi šaptala i dopustila mi da prespavam u kući, za razliku od vedrog neba pod kojim sam dotada spavao ni sam ne pamtim koliko dugo, razmišljao sam kako je tužno izgledala posljednji put kada sam je vidio. U međuvremenu sam doznao da se zove Izabela, ali da je zovu Bel. Ona i šegrt u ateljeu *monsieura* Landowskog, *monsieur* Brouilly (koji je tražio da ga zovem Laurent, iako ga ovako nijem nisam mislio *nikako* zvati), jako su se zaljubili. I one noći, kad je tužno izgledala, došla se pozdraviti ne samo sa mnom, nego i s njim.

Iako sam bio jako mlad, zapravo sam mnogo čitao o ljubavi. Nakon što je tata otišao, pročitao sam sve knjige na njegovim policama i naučio neke zanimljive stvari o životu odraslih ljudi. U početku sam mislio da tjelesni čin koji opisuju sigurno na neki način unosi humor u priču, ali kada su ga opisali pisci za koje sam pouzdano znao da ne pišu humoristične knjige, shvatio sam da je ozbiljan. E, pa, o *tome* definitivno neću pisati u svojem dnevniku!

Nesvjesno sam se nasmijao pa se brže-bolje pljesnuo po ustima. Bilo je to jako čudno, zato što je smijeh odraz sreće. Prirodna tjelesna reakcija.

»Zaboga!« šapnuo sam. Bilo mi je čudno čuti vlastiti glas i djelovao mi je dublje nego prošli put kada sam nešto izustio. Ovdje u potkrovlju nitko me nije mogao čuti; služavke su bile u prizemlju i ribale, laštile i prale nepresušne zalihe rublja koje je obično visjelo na užadi razapetoj iza kuće. Ipak, iako me ovdje gore nisu mogle čuti, to mi nije smjelo prijeći u naviku. Mislim, takva sreća, zato što bi ljudi shvatili da, ako se mogu smijati, sigurno mogu i govoriti. Pokušao sam se sjetiti nečega tužnog, što je bilo stvarno čudno s obzirom na to da sam — unatoč svim izgledima — u Francusku stigao samo zahvaljujući svojoj mašti i razmišljanju o lijepim stvarima. Pomislio sam na služavke, čije sam čavrljanje neprestano čuo kroz tanki zid koji nas noću dijeli. Žalile bi se na užasnu plaću, preduge radne sate, kvrgave madrace i nesnosnu hladnoću u svojoj sobici u potkrovlju tijekom zime. Ponekad bih poželio lupati po tankom zidu i vikati im da imaju sreće što nas razdvaja zid, što cijela obitelj ne živi u istom sobičku, što *primaju* plaću, iako su aljkave u poslu. A što se tiče hladnoće u njihovoj sobi... no, proučio sam francusku klimu i, iako se Pariz nalazi na sjeveru, a ja na, kako sam otkrio, samom njegovom rubu, pomisao na to da je samo nekoliko stupnjeva ispod ništice ponovno me tjerala u smijeh.

Dovršio sam prvi odlomak u svojem novom novcatom, »službenom« dnevniku i pročitao ga u sebi, pretvarajući se da sam *monsieur* Landowski, s onom smiješnom bradicom i velikim čupavim brkovima.

Živim u Boulogne-Billancourtu. Obitelj Landowski uzela me k sebi. Zovu se monsieur Paul i madame Amélie Landowski, a djeca su im Nadine (20), Jean-Max (17), Marcel (13) i Françoise (11). Svi su jako dobri prema meni. Kažu da sam bio jako bolestan i da će trebati vremena da se oporavim. Služavke se zovu Elsa i Antoinette, a kuharica je Berthe. Stalno mi nudi sve više svojih finih slastica da me, kako kaže, ugoji. Kad mi je prvi put dala pun tanjur sve sam pojeo, pa mi je pet minuta poslije strašno pozlilo. Pozvali

su liječnika i on je rekao Berthe da mi se želudac smanjio jer sam dugo bio pothranjen i da mi mora davati manje porcije, inače ću se opet razboljeti i umrijeti. Mislim da je Berthe to uzrujalo, ali se nadam da sada, kad opet jedem kako treba, vidi da obožavam sve što skuha. Jednu članicu posluge još nisam upoznao, ali obitelj je često spominje. Zove se madame Evelyn Gelsen i ona je domaćica. Trenutačno je na odmoru, kod sina u Lyonu.

Brinem se da obitelj puno troši na mene jer puno i jedem, a pogotovo na liječnika. Znam da su liječnici jako skupi. Ja ne zarađujem i ne znam kako da im se odužim, što će oni sigurno očekivati i što je sasvim logično. Nisam siguran koliko će mi još dopustiti da ostanem kod njih, ali trudim se svaki dan uživati u njihovom prekrasnom domu. Zahvaljujem Gospodinu na njihovoj dobroti i svake se večeri molim za njih.

Vrh olovke krckao mi je pod zubima dok sam zadovoljno kimao. Služio sam se jednostavnim jezikom i povremeno ubacivao početničku pravopisnu grešku kako bih djelovao kao običan desetogodišnjak. Ne bi bilo dobro da doznaju kakvu sam naobrazbu nekoć stekao. Nakon što je tata otišao, trudio sam se nastaviti s lekcijama kao što mi je rekao, ali bez njegova vodstva, nisam jednako brzo napredovao.

Iz ladice staroga pisaćeg stola izvadio sam prekrasan čisti list bijelog papira — ladica i samo moj prostor za pisanje bili su daleko veći luksuz nego što sam mogao i zamisliti — i počeo pisati pismo.

Landowskijev atelje
Rue Moisson Desroches
Boulogne-Billancourt
7. kolovoza 1928.

Dragi monsieur i madame Landowski,

želim vam oboma zahvaliti na vašem daru. Nikada nisam imao ljepši dnevnik i pisat ću u njega svaki dan, kako ste i rekli.

I hvala vam što ste me uzeli k sebi.

Upravo sam htio napisati »Srdačno« i potpisati se, ali sam stao. Uredno sam presavio papir na dva, a zatim na četiri dijela, i na prednjoj strani ispisao njihova imena. Sutra ujutro ostavit ću poruku na srebrnom pladnju za poštu.

Iako nisam stigao do mjesta na koje sam se zaputio, bio sam dovoljno blizu. U usporedbi s udaljenošću koju sam već prešao, bilo je to kao šetnja niz Rue Moisson Desroches i natrag. Ipak, nisam još htio otići odavde. Kao što je liječnik rekao Berthe, moram se oporaviti, ne samo tijelom, već i duhom. Iako to liječnik nije znao, mogao sam mu reći da najgora stvar nije tjelesna kazna koju sam pretrpio, nego strah koji me i dalje progono. Obje su mi služavke, vjerojatno zato što su već potrošile sve pritužbe koje imaju na ostale ukućane, rekle da noću vrištim i budim ih. Toliko sam dugo putovao da sam se naviknuo, a i iscrpljenost je tomu pridonosila, zaspali istoga trena čim legnem, no ovdje su me odmor i topli krevet razmazili i često nisam mogao ponovno usnuti nakon što bi se javile noćne more. Nisam čak siguran ni da su »noćne more« dobar opis za to što mi se događa jer me moj okrutni um često tjera da ponovno proživim užase koji su mi se stvarno dogodili.

Ustao sam i prišao krevetu s dnevnikom u ruci, pa se zavukao pod pokrivač i deku, koja mi i nije trebala jer je trenutačno bilo užasno zagušljivo. Uzeo sam dnevnik i gurnuo ga u donji dio pidžame, priljubivši ga uz unutarnju stranu bedra. Zatim sam s vrata skinuo vezicu s kožnatom torbicom i stavio je uz drugo bedro. Ako me ono dugo putovanje ičemu poučilo, bilo je to da nema sigurnijeg mjesta za čuvanje takvih dragocjenih predmeta.

Opustio sam se na madracu — na koji su se Elsa i Antoinette uporno žalile, a meni je djelovao kao oblak od anđeoskih krila — sklopio oči, brzo se pomolio za tatu i mamu, gdje god ona bila na nebu, i pričekao da me svlada san.

Ipak, jedna mi misao nije dala mira. Nikako to nisam htio priznati, ali postojao je još jedan razlog zbog kojega sam obitelji Landowski napisao ono pismo zahvale: iako sam znao da se moje putovanje mora nastaviti, još uvijek nisam bio spreman odreći se najljepšega od svih osjećaja — sigurnosti.